

Z cizích revuí.

Rivista militare italiana, ročník V. (1931), číslo 1—4 (leden—duben).

Div. gen. Bollati: Poznámky k německým kritikám operací na francouzské frontě od 27. srpna do 15. září 1914.

Autor recensuje knihu generála a ministra říšské obrany Groenera „Der Feldherr gegen Willen“, která je pokračováním spisu „Testament des Grafen Schlieffens“ z r. 1927 a která podrobuje kritice operace na západní frontě od konce bitvy na hranicích (25. srpna) až do ukončení ústupu na Aisne (15. září 1914).

Po podrobném probrání jednotlivých kapitol knihy a srovnání s německými oficiálními prameny vytýká autor objektivně Groenerovi některé nedosti kritické nároky na průběh operací a na otázku „viny“ na porážce na Marň. V svém spise z r. 1927 snažil se gen. Groener dokázati bez ohledu na změněné poměry v r. 1914 proti vzniku Schlieffenova plánu (1905), že Moltke mohl zvítěziti jen při plném uskutečnění tohoto plánu. V nové knize pokračuje v pění hymen na Schlieffenův plán a tvrdí, že i po bitvě na Marň bylo možno dosíci vítězství a že koncepce původního plánu, t. j. obchvatný manévř z prava, mohla býti znovu uvedena v život soustředěním armád na severní křídlo, jímž měl býti nahrazen nedostatek záloh. Mezery tím vzniklé ve středu fronty měly být vyplněny silami vzatými od 6. a 7. armády, upoutaných neúčinně 1. a 2. francouzskou armádou na opevněném pohraničí. Groener opomíjí však zkoumati, zda by podobné ohromné bočné přesuny byly možné proti nepříteli, který plně zachoval svou útočnou schopnost a skvěle ji dokázal u S. Quentin a u Verdunu.

Jisté zasluhuje úvahy námět gen. Groenera, že by bývalo vhodnější nezastavovat armády po ústupu od Marň již na Aisně a Vesle, nýbrž zbaviti je vlivu nepřitele ústupem na některou zadnější posici. Času tím získaného mohlo být využito k soustředění 3 armád (24 divisi) mezi Bruselem a Namurem, které mohly být zasazeny k útoku k jihozápadu po pravém břehu Oisy. Tento námět je v podstatě obdobný ma-

névru Joffrovu, který ustoupil až na Marnu a poté zahájil ofensivu, a podobně jednal též Konrad po bitvě u Rawy Ruské a Lvova, kdy se zastavil až na Dunaji, odkud zasadil znovu útok.

Poněkud nebezpečné stanovisko zaujímá Groener v otázce ústupu 1. armády na zákrok pplk. gšt. Hentsche. Zde tvrdí, že agilní velitel 1. armády neměl poslechnouti a naopak měl „vyrvati vedení armády ze slabých rukou Moltkových, uplatnit vlastní vůli a provést tím revoluční čin“, kterým měl býti uskutečněn Schlieffenův plán.

Zde Groener zřejmě zapomíná na Schlieffenova učitele staršího Moltka (jehož ostatně klade níže než Schlieffena), který prohlašoval vždy náčelníka hlavního štábu za jediné odpovědného za vedení operací, nemá-li býti ohrožen celý zdar války. Nelze souditi, že by Groener schvaloval podobné jednání podřízeného v každém případě — zřejmě zde myslí jen na situaci 9. září 1914 — podobný názor však může otřásti kázni a mohl by svěsti podřízené k překročení pravomoci v jiných podobných okolnostech.

K snaze generála Groenera, dokázati, že jedině uskutečnění Schlieffenova plánu beze změny mohlo spasiti Německo, poznamenává recensent, že sebe větší teoretické uznání tohoto plánu nemůže dáti snad Schlieffenovi znak skvělého vojevůdce, jakého z něho činí Groener. Schlieffen byl velkým strategem, je však značný rozdíl mezi vypracováním válečného plánu v době míru a mezi jeho prováděním za měnivé situace, která vyžaduje okamžitých a náhlých rozhodnutí často na základě nejasných zpráv. Nekritické zbožňování Schlieffena a jeho plánu snižuje cenu jinak skvělé knihy Groenerovy.

X.: Průlomová bitva podle zkušeností ze světové války.

V stati jsou popsány hlavní charakteristické znaky několika bitev světové války, které směřovaly k prolomení fronty a k změně posícní války v pohybný boj.

Jako příklady udává autor zejména bitvu u Gorlice (květen 1915), Bruslovovu ofensivu (červen 1916), bitvu na Sommě a u Gorice v létě 1916, bitvu na Aisné v dubnu 1917, 11. a 12. bitvu na Soči (srpen a říjen 1917) a konečně ofensivu na západní frontě (červenec—listopad) a na italské frontě (říjen 1918).

Třebaže bitvy od roku 1916 těžily již z prvků překvapení a útočník zasazoval mocné materiální prostředky, zůstaly podobné jako bitva u Gorlice jen krvavými epizodami bez rozhodujících výsledků a nezničily nepřátelskou brannou moc. Nejvážnější vadou těchto bitev byl nedostatek záloh („manévrová masa“), které by živily útok a úplně využily dosaženého úspěchu. Byly to vesměs jen osamocené mocné čelní nárazy na úzkých poměrně frontách, pod nimiž protivník poněkud ustoupil, měl však po každé čas obnovit zálohami souvislost obrany.

Z průlomovou bitvu v pravém smyslu slova pokládá autor jen bitvu na Plavě v říjnu 1918. Zdá se však, že toto tvrzení vyplývá spíše z patriotismu nežli z kritického studia bitvy, v níž chyběl důležitý činitel dřívějších bitev a i poslední ofensivy na západní frontě, t. j. pevný odpor protivníka a jeho vůle k obraně.

Ze svého studia bitev světové války vytěžil autor několik požadavků na ráz průlomové bitvy. Je to především vhodná volba útočného směru a šířky fronty útoku a nashromáždění dostatečných sil a materiálu. Samozřejmě je důkladná příprava (t. j. příprava bitvy a dělostřelecká příprava útoku) a využití prvku překvapení. Nepřítele je třeba vázati během bitvy akcemi na jiných částech fronty a na jiných bojištích a zbaviti jej tak volnosti v rozhodování v disponování zálohami, jako to činil Foch koncem světové války. Vlastní bitva se zpravidla dělí na dvě stejně důležité období: údobí útoku na nepřátelskou posíci až po její rozvrácení a na údobí využití úspěchu.

Většina bitev za světové války skončila právě tímto prvním údobím, poněvadž nebyl opatřen dostatek sil k stejné usilovnému pokračování v bitvě. První období, t. j. poražení fronty, pokládá autor v průlomové bitvě jen za jakési údobí přípravy prováděné „průlomovou masou“. Za touto útočnou skupinou musí být připravena silná „manévrová masa“, nedotčená dosud bojem, která převezme akci po poražení fronty, využije úspěchu a přenese boj do volného terénu až po úplné zničení protivníka. Za moto své práce si vzal autor slova maršála Giardino: „Každé vítězství je drahé, je to však jeho využití, které je přináší a činí trvalým.“

Brig. gen. U. Businelli: Koloniální válka v Německé Východní Africe v r. 1914—18.

Gen. Businelli líčí podle francouzských pramenů boje německé koloniální armády proti spojeným Angličanům, Belgičanům a Portugalcům, které skončily až po uzavření příměří v listopadu 1918.

Zajímavé je úsilí, které vyvinuli všichni protivníci k dobytí, vlastně k udržení této důležité osady, překážející spojení anglického Sudanu a jižní Afriky.

Němci (plk. von Lettow) měli v kolonii 14 rot (250 Evropanů a 2500 tuzemců) a 60 děl různých vzorů (z ozbrojených lodí atd.); 6 rot bylo ozbrojeno moderními puškami, ostatní měli zbraně vz. 1871. Během operací zesílili Němci svou brannou moc na 3000 Evropanů a 11.000 tuzemců. K tomu je třeba počítati přes 2000 tuzemských četníků s evropskými veliteli (50 osob). V létě 1915 bylo organisováno 30 a později 60 rot a několik ozbrojených parníků na jezezech Tanganjika a Victoria Njanza. Zásobování zbraněmi se dělo prorážením blokády pobřeží a kořisti.

Angličané měli s počátku 4000 mužů a v r. 1916 dosáhli počtu 42.000, většinou domorodců, organisovaných v 3 divise (2 ve Východní Britské Africe a 1 v jižní Africe) kromě námořních jednotek na pobřeží u Zanzibaru a parníků na jezezech.

Belgičané (gen. Tombeur) rozmnožili v Kongu svých 1500 mužů v r. 1915 na 10.000 uskupených ve 2 brigády po 2 plucích. Dobře organisované služby a lodí na jezeře Tanganjika činily z této malé armády vážného protivníka.

Pro případ války v Evropě bylo usneseno mezi mocnostmi v Berlíně r. 1885 nerozšiřovati boj na kolonie, úmluva však nebyla dodržena v žádné kolonii. Ve východní Africe zahájili Angličané bombardováním přístavu Dar es Salam, východiska „ústřední dráhy“, vedoucí přes hlavní město Tabora k jezeru Tanganjika. Operace spojenců ve východní Africe směřovaly vesměs k dobytí této dráhy a k získání dráhy vedoucí z Tanga ke Kilimandžaru (Neu Moshi). Pobřeží Indického oceánu bylo trvale blokováno Angličany, kteří měli převahu též na jezeře Victoria Njanza, kdežto Němci ovládli jezero Tanganjika.

První pozemní operace zahájili Němci v krajině Kilimandžaro, kde až do jara 1915 vážně ohrožovali anglickou železnici, vedoucí z Mombasa k Victoria Njanza, a úspěšně zmařili v listopadu a prosinci 1914 pokusy Angličanů vystoupit z lodí u Tanga. R. 1915 byly podnikány jen operace menšího rázu. V březnu 1916 se však Angličané zmocnili celého prostoru u Kilimandžaro a úplně ovládli břehy Victoria Njanza. V r. 1915 pronikali z jihu z Rhodesie do prostoru vých. od Tanganjika a ze severu na ústřední železnici; zároveň se Belgičané zmocnili prostoru mezi oběma jezery a ovládli Tanganjiku i s konečnou stanicí železnice (Udzidži). Poté zahájili spojenci útok k dobytí obou železnic. V srpnu dobyli Angličané celé trati Kilimandžaro—Tanga, v polovici září celé východní části ústřední železnice a koncem září 1916 dobyli Belgičané Taboru a spojenci obsadili celou dráhu. Němci ustoupili a přestali na obraně jihovýchodní části provincie, jejíž pobřežní část však byla obsazena Angličany.

V tomto prostoru trvaly boje až do podzimu 1917, kdy koncentrický útok donutil plk. Lettowa s 23 rotami k ústupu do Portugalské Východní Afriky, část sil (kpt. Tafel) se vzdala na řece Ruvenna Angličanům. Na území Mozambiku setrval plk. Lettow po potlačení slabých portugalských osádek v dobrodružném tažení až do června 1918, kdy náhle znovu vnikl do Německé Východní Afriky podél jezera Njasa. Pronikl až na severozápad jezera a pronásledován Angličany ustoupil do Rhodesie v severní části Britské Střední Afriky. Za postupu na Zambezi jej stihla zpráva o příměří; vzdal se 15. listopadu Angličanům s 30 důstojníky a úředníky a s 4500 muži (z nich 125 Evropanů).

Celé tažení ve východní Africe, velmi podrobně autorem popisované, je zajímavé s orientačního i taktického hlediska. Dlouhý odpor Němců za velmi nepříznivých okolností byl umožněn hlavně houževnatostí plk. von Lettowa a využitím ústředního postavení na velmi rozlehlém bojišti. Akce byly většinou nájezdy osamocených skupin, konečný odpor a nový nájezd nepřátelského území (Mozambik) byl vojensky skvělou operací.

Div. gen. Bollati recensuje kapitulu „Gefecht“ rakouského předpisu „Führung und Gefecht der verbundenen Waffen“ z r. 1930.

Rakousko dobře zhodnotilo v tomto předpise bohaté válečné zkušenosti svých důstojníků.

Předpis je prodechnut útočným duchem, nikoli však již onou útočností stůj co stůj, kterou tlumočily předválečné rakousko-uherské předpisy.

Je přisuzován stejný význam morálnímu i materiálnímu prvku. Značný důraz je kladen na dobrou součinnost dělostřelectva s pěchotou. U dělostřelectva zaráží snaha ponechat si jeho část v záloze při zahájení útoku. Děje se to pod vlivem méně zdůrazněného manévru palbou snad z obavy, aby velitel nevydal celé dělostřelectvo z ruky.

V obraně postrádá autor přesnějšího vyličení obranné sestavy a určení jednotlivých sledů.

Po formální stránce vytýká časté odkazy na jiné, dosud nevydané kapitoly, v celku je však látka velmi dobře uspořádána.

Literární přehled.

Generál Ludendorff: Světová válka hrozí.

Pisatel uvažuje v první části knihy o nových mocenských systémech v budoucí světové válce a o vlivech, které na vytváření těchto svazů působí a budou působit. Jsou to „nadvláda moci“ (hlavně židovstvo, svobodné zednářstvo a římská církev), jejichž tajemné činnosti přisuzuje velký význam; vytvářely již dříve — hlavně před válkou 1914/18 — spojenecká uskupení a řídí osudy národů, aniž si tyto národy toho byly vědomy.

V další části líčí průběh strašné budoucí války dvou evropských spojeneckých systémů: „kolmého“ (Itálie, Anglie, SSSR. [Rusko], Maďarsko, Rakousko a

Německo) s „vodorovným“ (Francie, Jugoslaviie, Československo, Polsko a Rumunsko), do níž mají zasáhnouti později i národy jiných zemědílů a v které odzbrojené státy: Německo, Rakousko a Maďarsko budou nejvíce trpět. Za to činí odpovědný dnešní vůdce německého lidu, kteří přivolili k „potupnému“ míru versailleskému a kteří jsou příliš krátkozraci, aby rozpoznali nekalé úmysly „nadvládních mocností“.

A tu přichází autor se svou knihou, se svými — jak sám praví — odbornými posudky, aby v hodině poslední upozornil na strašné nebezpečí zkázy germánské rasy.

Je těžko postavit vedle sebe autora této knihy a obdivovaného ředitele vojenských operací německých vojsk za války 1914/18. Znamenitý vojenský odborník světové války podává v své publikaci čísta rozvláčně a ne s velkým vnitřním uspořádáním něco, co nemá daleko k fantasi. Tomu alespoň nasvědčují údaje, kterými chce vykreslit obraz budoucí války a které se zdají hodně skreslené — pravděpodobně úmyslně, aby dosáhly jednoho: líčením „hrozného“ zániku „čisté rasy germánské“ vyburcovat národ k odporu proti vojenskému a politickému zeslabování Německa, aby mohl vyplnit poslání, které — podle soudu autorova — je mu uloženo samým Bohem.

Knihy je prosycena nenávistí ke všemu, co je francouzské, nenávistí proti židům, svobodným zednářům, proti Římu, proti všemu, co je neněmecké, a proti všem, kteří zavedli Německo tam, kde je dnes — podle jeho názoru — „slabé a ozbrojené“. Tato neskrývaná záujmost, velikášská gesta pisatele a schválně skreslované údaje ubírají knize hodně ceny; jeť — podle mého soudu — spíše agitační brožurkou než seriosní prací, hodnou vůdčího ducha německých operací za války 1914/18. Myslím, že snad právě pro tuto agitační tendenci je jí třeba věnovati určitou pozornost.

Mjr. gšt. J. Fetka.

Wandlung des Soldaten. Na-
rpal Ph. Dr. Kurt Hesse. Vydal G. S.
S. Mittler und Sohn, Berlin. Cena ne-
odána.

Knihy má řadu kapitol, jednajících o novém německém vojenství, jež je všeobecně známo pod pojmem „voják z povolání“. Německo se těžko smířilo a smířuje s touto novou vojenskou soustavou. Věří v ní, snad až příliš jednostranně, diktát mírových smluv. I když tento systém je dnes v Německu uznáván a i když jsou tam známy a oceňovány jeho velké přednosti proti systému všeobecné vojenské povinnosti, činí tak Německo jen s výhradami. To platí i o autorovi spisu, důstojníku ve výslužbě, který prožil světovou válku a sloužil plných 10 let ještě po válce. I on, ačkoli vypočítává upřímně nepopíratelné přednosti německého vojenství z povolání, s důrazem praví, že to neznamená, že uznává „versailský diktát“, neboť pro něho, jako pro každého německého vojáka je „vojenská svoboda“ jediným ideálem a jediným cílem práce a snažení.

Z toho stanoviska vycházejí, pitvá autor systém německého námezdního

vojska, jehož dobu života odhaduje jen na tak dlouho, dokud bude Německo cítiti i sebe slabší tlak mírových smluv. Autor snad až příliš úzce vidí v systému diktát nepřítelův. Ač praví, že budoucím systémem Německa bude milice, přehlíží, že vnitřní vývoj, kterým prošlo německé vojenství od doby poválečného zhroucení císařské armády, nebyl určen diktátem nepřítelovým, diktátem mírových smluv, nýbrž prostě dobou, světovou válkou, která i z toho nejprostšího vojáka učinila člověka hodného lásky, obdivu a péče a která každého reprezentanta obrany povznésla více než na pouhý předmět instruktorské libovůle, jež bývala terčem předválečných satiriků a karikaturistů, obzvláště německých.

Autor velmi objektivně hodnotí kladné přednosti námezdního vojska a vady staré císařské armády. Samou sebou se rozumí, že i on lpí na staré armádě, z níž vyšel; i ona je mu mateřským tělem nové armády, ale přece jen v obou zřízeních vidí nápadný rozdíl. Zatím co stará armáda chápala vojenství dynasticky, nová je chápá lidsky, sociologicky a historicky. Jen takto chápáné vojenství má podle autora místo v státě a jen takto chápáné vojenství povzbuzuje vojáka tak, že si uvědomuje, že patří k státu nejen puškou, ale i politicky, kulturně a hospodářsky.

I dnešní německá armáda jako jiné armády má své potíže a cítí jistý chlad, který k ní chová občanstvo. To je podle autora psychologická poválečná samozřejmost, jež je dána mnohými hesly jako je „Nie wieder Krieg!“ „Věčný mír!“ I v Německu jsou mnozí přesvědčeni, že historická úloha vojáka je dohrána, i tam dnes skutečně existují hranice, rozlišující vojsko od občanstva, i když politické tvrdí, že tomu tak není. Z knihy je zřejmé, že jako ostatní armády, tak i německá žila jistý přerod sociologický a možná i psychologický, který u nás byl dán heslem „Vojna je pokračovací školou života“.

Tedy ne diktát míru je tato vojenská evoluce, nýbrž je to samozřejmá sociologická renaissance armád, která se zrodila v zákopech a v bídě ruské revoluce a kterou autor charakterizuje zásadou: důstojník a muž tvoří jednotku práce a přátelství!

Tato základní myšlenka německé vojenské renaissance jde celým dílem, ať již autor píše o německém poměru k budoucí válce, o vojsku a společnosti, o vojáku, státu a národě, nebo ať pojed-

nává o úkolu armády, jejíž povinností je výchova člověka, jenž má tvořit jako celek pevně stmelení kádr vojenských nižších velitelů-vůdců!

Autor navazuje na zkušenosti ze světové války a táže se, zda německý voják odpovídá typu vůdce, který musí být duševně silný, ocelový, schopný rychle se rozhodovat, který nepotřebuje při rozhodování podpory druhých, který je udatný, i když ho nikdo nevidí. Na to odpovídá: „Němec je v davu dobrý válečník. Je však pochybné, že by byl schopen bojovat bez rozkazu vyššího. Těžko se přizpůsobuje, je věrný, oddaný, poslušný, vytrvalý, ale není podnikavý, smělý a obezřelý!“ Této zkušenosti pak autor přizpůsobuje výchovu ve vojsku, o níž pojednávají další kapitoly knihy. V nich se hovoří o rozvrhu vyučování, o vojenské osobnosti a o výchově osobnosti. Na konec zaujímá autor i stanovisko k poměru vojska a proletariátu.

Autorovy názory jsou u nás již od dob převratu vžitě, běžné a samozřejmé. Ne však tak v Německu, neboť autor v závěrečné kapitole praví, že ví, že jeho myšlenky vzbudí u mnohých čtenářů odpor, ale ospravedlňuje se tím, že se jeho názory zrodily na válečném poli a v přátelstvích, jež se počala v bitvách.

Náš čtenář nalezne v knize mnoho zajímavých a sympatických postřehů, ale pozná i mnohé věci, které dávají tušit, že se v Německu změnila sice branná forma, ale starý duch že ji vládne dále.

Ale i jinak branný německý systém nutí, abychom i my o něm přemýšleli! I když se na pohled zdá diktátem a odkladem vojenské nesvobody Německa, má přece jen dosti předností významných pro nynější světovou situaci brannosti. Snad se v brannosti stane zárodkem, z něhož se vyvine všeobecně nový vojenský systém. Kpt. J. Jeníček.

Bibliografie.

4. Memoiry.

(Dokončení.)

Poincaré: Kriegserinnerungen 3. Bd: Der Einbruch der Deutschen in Frankreich 1914. Dresden 1929. (Aretz.) Za 17.50 Mk.

Sarrail, gen.: Mon commandement en orient. Paris 1929.

Stegemann Hermann: Erinnerungen aus meinem Leben und aus meiner Zeit. Stuttgart 1930. (Deut. Verlagsanstalt.)

Tupper R., admiral: Reminiscences. London 1929. (Jarrolds.) Za 18 sh.

Werzinsky A.: Aus dem Weltkrieg. Kriegsaufzeichnungen und Erinnerungen. (Zde o čsl. vojsku.) Viz Wissen und Wehr 1931, H. 4, str. 246.

Wrangel P., gen.: Memoires du general Wrangel. Paris 1928. (Tallandier.)

5. Deníky.

Konrad Krafft von Dellmensingen — mjr. Franz Feeser: Das Bayernbuch vom Weltkriege 1914—18. Ein Volksbuch. Stuttgart 1930. (Belser.) Za 60 Mk.

Dwinger Edwin Erich: Die Armee hinter Stacheldraht. Das sibirische Tagebuch. Jena 1929. (Diederichs.)

Frauenholz Eugen: Rupprecht Kronprinz: Mein Kriegstagebuch. B.I, III. München 1929. Deut. Nationalverlag.)

Hoffmann: Die Aufzeichnungen des Generals Hoffmann. Berlin 1929. Bd. I./II. (Verlag für Kulturpolitik.)

Moser Otto: Feldzugsaufzeichnungen 1914—18. Stuttgart 1928. (Belser.)

Mussolini Benito: Il mio diario di guerra. Roma 1930. (Liberia del Littorio.) Za 25 L.

Ringsum Sasanow: Neue dokumentarische Darlegungen zum Ausbruch des grossen Krieges durch Kronzeugen. Berlin 1928. (Verlag für Kulturpolitik.)

Journal du Marechal Wilson. Publie Sir E. Callwell. Paris 1929. (Payot.) Str. 544. Německy vydáno ve Stuttgartě 1930. (Union.)

Wrangel: Mémoires du general Wrangel. (Paris 1930. — Tallandier.)

6. Válečné plány.

Bredt Joh.: Die belgische Neutralität und der Schlieffensche Feldzugsplan. Berlin 1929. (Stike.) Za 10 Mk. Viz rec. Öster. Wehrzeitung, roč. IX. (1929), čís. 18.

Le plan de campagne français et le premier mois de la guerre par gen.